

Aan:
Minister van Justitie en Veiligheid
Prof. Dr. mr. F.B.J. Grapperhaus
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Baarn, 1 november 2021

Betreft: Ontwikkelingen brandweezorg in Nederland

Geachte heer Grapperhaus,

Met deze brief vraagt de Vakvereniging Brandweer Vrijwilligers (VBV) uw aandacht voor een reeks (recente) ontwikkelingen op het gebied van de brandweezorg en rampenbestrijding in ons land. Een nadere toelichting op onze standpunten, inclusief de onderbouwing ervan, treft u in de bijlage.

Inleiding

De VBV kan zich goed vinden in een efficiënte inrichting van de brandweezorg. Niet in de laatste plaats omdat de 19.000 Brandweer Vrijwilligers in ons land daar een onmisbare bijdrage aan leveren. En dat nu is gebleken dat ze dat ook op een volwaardige manier kunnen blijven doen. Maar het gaat niet alleen om efficiënte brandweezorg. Burgers, bedrijven en instellingen hebben een groot belang bij adequate brandweezorg én rampenbestrijding. En precies daar begint de spreekwoordelijke schoen steeds harder te knellen.

Uit onze observaties blijkt dat het 'uitkleden' van de operationele slagkracht van de brandweer – de vele kritische rapportages van de Inspectie en Onderzoeksraad ten spijt - onverminderd doorgaat. Aan de andere kant nemen de risico's in onze samenleving hand over hand toe. Een aanvullend probleem is de constatering¹ van de Commissie evaluatie Wet veiligheidsregio's dat zowel de veiligheidsregio's als ook het Landelijk Operationeel Coördinatie Centrum (LOCC) geen zicht hebben op de beschikbare expertise en capaciteiten om die dreigingen het hoofd te bieden. Mede daarom zien we met belangstelling uit naar uw brief waarin inzicht zal worden geboden in de ontwikkeling van de capaciteit van de brandweer de afgelopen tien jaar en in de mogelijke oorzaken van trends in dit verband. Dan zien we ook of het gaat om 'kabbelende statistieken' of dat we ons zorgen moeten maken.

Taakdifferentiatie

Een stralend lichtpunt tussen de verontrustende bevindingen is uw brief² van 14 oktober jl. met de conclusie dat het Nederlandse stelsel van Vrijwillige Brandweer grotendeels kan worden gehandhaafd en dat het goed verdedigbaar is dat taakdifferentiatie niet vereist wordt door Europees recht. Deze conclusie stemt ons positief voor de toekomst van de 856 Vrijwillige brandweerposten in ons land, alwaar de uitkomst ook kan rekenen op brede bijval. Een dilemma is wel dat afzonderlijke veiligheidsregio's kennelijk niet willen wachten tot het Veiligheidsberaad komt met het implementatieplan voor bouwsteen 1 en al begonnen zijn met eigen oplossingsrichtingen en varianten voor taakdifferentiatie. Daarmee lijkt het erop dat ook dit vraagstuk weer uitdraait op een bonte verzameling van regionale regelingen en besluiten.

Gelet op uw aanstaande gesprek met het Veiligheidsberaad over de rechtspositie van brandweervrijwilligers en de voorwaarden dat de rechtspositie van Brandweer Vrijwilligers expliciet gebaseerd wordt op het concept van Vrijwilligheid, en het contrast tussen vrijwillige brandweer en beroeps wordt verscherpt, vragen wij u dat daarbij ook ons voorstel³ en de Kamerbreed gesteunde motie⁴ om een uitzonderingspositie voor de Brandweer Vrijwilliger in de Wnra, zal worden betrokken.

Uitruk op Maat

In uw brief van 17 december 2020⁵ heeft u de Tweede Kamer geïnformeerd over de afronding van de evaluatie van het landelijk kader Uitruk op Maat. In de eerste helft van 2021 zou het landelijk kader op basis van huidige

Vakvereniging Brandweer Vrijwilligers (VBV)

Bezoek : Tolweg 5
3741 LM Baarn
Post : Postbus 147
3740 AC Baarn

Home : www.brandweervrijwilligers.nl
E-mail : info@brandweervrijwilligers.nl

Fiscaal : 81.86.45.167
KvK-nummer : 08168567
Bank: NL16 RABO 0309 1304 25

inzichten en nieuwe ontwikkelingen worden bijgesteld. Op 17 september jl. werd het 'bijgestelde' landelijk kader Uitruk op Maat vastgesteld door de Raad van Commandanten en Directeuren Veiligheidsregio (RCDV). Wederom zonder dat de werkvloer is betrokken en onze fundamentele bezwaren niet zijn weggenomen. Dat is niet in overeenstemming met artikel 68, tweede lid, van de Wet veiligheidsregio's. Ook niet met uw toezegging⁶ aan de Tweede Kamer over de uitvoering van de Kamerbreed gesteunde motie⁷ waarin werd verzocht om in overleg met de werkvloer, waaronder de Vakvereniging Brandweer Vrijwilligers (VBV), te komen tot een nieuw dan wel aangepast kader op basis waarvan afgeweken mag worden van de standaard uitruk van de brandweer.

Binnenkort zal ook het Veiligheidsberaad dit 'bijgestelde kader', met als uitgangspunt 'maximale ruimte voor regionale flexibiliteit', vaststellen. De VBV en de vakorganisaties voor beroepspersoneel hebben van begin af aan bezwaar gemaakt tegen de typering dat het landelijk kader Uitruk op Maat een brancherichtlijn is. Het grootste bezwaar is dat de veiligheid van hulpverleners en burgers in gevaar komt wanneer eenduidige kaders en uniforme inzetprocedures ontbreken. Dat kan en moet anders.

Gebiedsgerichte opkomsttijden

Uw oordeel over het door de Inspectie geschetste landelijk beeld van de opkomsttijden en uw toelichting op de nieuwe uniforme systematiek voor gebiedsgerichte opkomsttijden tijdens het commissiedebat van 27 mei jl. laten niets aan duidelijkheid te wensen over. Terwijl het halen van de vastgestelde opkomsttijden géén vrijblijvende kwestie is, zien we op diverse plekken in het land dat uw kaders en de rol van de gemeenteraden worden genegeerd. Het gebruik van een bonte verzameling van normeringen en uitgangspunten voor opkomsttijden en capaciteit/slagkracht staat een eenduidige voorbereiding op en aanpak van incidenten in de weg.

Daarbovenop komt nog dat aanbevelingen van de Inspectie JenV niet altijd worden opgevolgd. Soms met een formeel bestuursbesluit, omdat de aanbevelingen van de Inspectie niet in lijn zijn met het regionale beleid om minder aandacht te schenken aan de opkomsttijden. Datzelfde Algemeen Bestuur is nu voornemens om vier ondersteuningseenheden voor hulpverlening uit de operationele sterkte te schrappen. Het gevolg daarvan is een substantiële verruiming van de opkomsttijd bij specialistische hulpverleningstaken (ook voor zware en complexe beknellingen) in de gehele regio. Deze vermindering van de slagkracht voor het beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan bij brand, is niet opgenomen in het regionale (brandweer) beleidsplan en ook niet voorgelegd aan de gemeenteraden in deze regio.

Resumerend

Het gekozen uitgangspunt 'maximale ruimte voor regionale flexibiliteit' bij het landelijk kader Uitruk op Maat en het willekeurig verruimen van professionele normeringen, staat in schril contrast met het Kabinetstandpunt⁸ evaluatie Wet veiligheidsregio's. Daarin onderstreepte u immers nogmaals het belang van het hanteren van uniforme werkwijzen, procedures en begrippen op het gebied van de uitvoering van belangrijke veiligheidstaken in ons land. Op grond van onze bevindingen lijkt het erop dat de haalbaarheid van deze doelstelling uit het zicht raakt en bij de Inspectie JenV kennelijk de bevoegdheid ontbreekt om te interveniëren wanneer de taakuitvoering van een veiligheidsregio tekortschiet en in het verlengde daarvan, de tanende kwaliteit van het gehele stelsel. We komen daarom met ons verzoek om handhaving uit bij u, als stelselverantwoordelijk minister.

Met vriendelijke groet en in afwachting van uw reactie.
Namens de Vakvereniging Brandweer Vrijwilligers

Marcel Dokter
voorzitter

Bijlage: toelichting

Kopie aan: vaste Kamercommissie Justitie en Veiligheid; Veiligheidsberaad; RCDV

¹ Kamerstuk 29517, nr. 195

² Kamerstuk 29517, nr. 209

³ Brief VBV aan de ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Justitie en Veiligheid, 14 mei 2018

⁴ Kamerstuk 29517, nr. 152

⁵ Kamerstuk 29517, nr. 196

⁶ Kamerstuk 29517, nr. 157

⁷ Kamerstuk 29517, nr. 151

⁸ Kamerstuk 29517, nr. 198

Vakvereniging Brandweer Vrijwilligers (VBV)

- Zoals te doen gebruikelijk hebben we in de tekst hyperlinks (blauw) opgenomen naar onderliggende informatie. -

- Toelichting Algemeen

Ondanks het feit dat in ons land voor zowel de kwaliteit als de kwantiteit van de repressieve basisbrandweezorg door overheid en de sector gezamenlijk een [normeringsdoelstelling](#) (of te wel een advies over na te streven kwaliteitsnormen) is opgesteld, blijken de veiligheidsregio's voor een efficiënte en 'toekomstbestendige' inrichting (de dimensionering) van de repressieve brandweeorrganisatie steeds vindingrijker in het definiëren van 'eigen' kwaliteitsnormen, standaarden en uitgangspunten.

De bevoegdheid voor het [bepalen van het beleid](#) ten aanzien van de uitvoering van [de taken van de brandweer](#), is immers op grond van de Wet veiligheidsregio's neergelegd bij het Algemeen Bestuur van de veiligheidsregio. Het bestuur bepaalt (na overleg met de raden van de deelnemende gemeenten) daarmee ook het kwaliteitsniveau van de brandweezorg, de rampenbestrijding en crisisbeheersing. Dit is veelal intern gericht en gebaseerd op het risicoprofiel van de eigen veiligheidsregio. Veel belangstelling voor het regionale aandeel in grootschalig en specialistisch brandweeroptreden en het leveren van (interregionale) bijstand lijkt daarbij - [ondanks de verschillende oproepen daartoe](#) - niet te bestaan. Radicale [bezuinigingen](#) laten het beschikbare potentieel in materieel en personeel aanzienlijk krimpen. Daarom worden de oorspronkelijke [normeringsdoelstellingen](#) meestal niet meer gehaald, maar fantasierijk bijgesteld met het creëren van 'maximale ruimte voor regionale flexibiliteit' als uitgangspunt.

Zo zien we in de veiligheidsregio Noord-Holland Noord een interessante ontwikkeling in de 'voorbereiding op de toekomst' (met een opdracht voor een structurele bezuiniging van € 1.360.000). Hierbij gelden de [zelfbedachte uitgangspunten](#): "*risico-gedifferentieerd, links gaat voor (maatregelen brandveilig leven en -preventie) en de repressieve organisatie kan gedifferentieerd (niet-uniform) worden ingevuld.*" Dat staat in schril contrast met de [doelstelling van het kabinet](#) om te komen tot uniforme werkwijzen en draagt bovendien niet bij aan een robuuste organisatie voor brandweezorg en rampenbestrijding. Deze voorstellen doen afbreuk aan de eenduidigheid en kwaliteit van de brandweezorg, en in het verlengde daarvan; de rampenbestrijding in ons land. De samenleving is hiervan de dupe.

Daarom hebben we in onze [brief van 11 november 2019](#) nadrukkelijk aandacht gevraagd voor de uitholling van de slagkracht van de brandweer en daarbij ook een relatie gelegd met de beschikbare capaciteit voor de rampenbestrijding in ons land. We stelden de vraag of Nederland nog wel in staat is om adequaat invulling te geven aan de rampenbestrijding? De [lange colonnes met brandweereenheden](#) uit Duitsland en België, die ons in april 2020 kwamen helpen bij de grote natuurbranden in de [Meinweg en de Deurnsche Peel](#), komen niet als ze zelf worden getroffen door rampspoed. Met een dergelijke situatie werden we geconfronteerd in juli dit jaar toen extreme regenval tot [catastrofale overstromingen](#) leidde. De grote vraag is of we met een beetje minder geluk in ons land de voeten droog kunnen houden en de vlammen buiten de deur? De [Rekenkamer is er niet gerust op](#) en wij – eerlijk gezegd - ook niet. Zeker niet als we kijken naar de [actuele bezuinigingsvoorstellen](#) in sommige veiligheidsregio's en vooral op welke plek [deze bezuinigingen neerdalen](#).

- Toelichting op Taakdifferentiatie

Nu uit het '[third opinion](#)' onderzoek duidelijk is geworden dat alleen bouwsteen 1 van de [denkrichting differentiatie brandweertaken](#) geïmplementeerd hoeft te worden, lijkt het spookbeeld van eerste en tweederangs brandweermensen in rook op te gaan en kunnen de 19.000 Brandweer Vrijwilligers gewoon blijven doen waar ze goed in zijn; mensen in nood helpen.

Toch zien we in het land verschillende veiligheidsregio's die, nog voordat de resultaten van het onderzoek bekend werden gemaakt, 'proactief sleutelen' aan [verschillende vormen van differentiatie](#) tussen beroeps en Vrijwilligers terwijl daartoe geen enkele noodzaak is. Naast de '[voorbereidingen op de toekomst](#)' in de

Vakvereniging Brandweer Vrijwilligers (VBV)

veiligheidsregio Noord-Holland Noord, vindt bijvoorbeeld de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) in haar nieuwe '[Visie op Specialistische Hulpverlening](#)' dat de Wet normalisatie rechtspositie ambtenaren (Wnra) van invloed is op de wijze waarop brandweer Gelderland-Midden in de toekomst gaat optreden bij hulpverleningen. Daarom is het voorstel om specialistische hulpverlening in Gelderland-Midden te beleggen bij de drie beroepsposities en worden vier hulpverleningsvoertuigen in de vrijwilligerskazernes van [Rheden, Duiven, Heteren en Nijkerk geschrapt](#).

In de vergadering van [21 juni 2021 van het Veiligheidsberaad](#) met de minister is de opdracht taakdifferentiatie brandweer afgerond en krijgt deze een vervolg met een nieuwe stuurgroep 'toekomstbestendig brandweerstelsel'. De opdracht is om toe te werken naar een toekomstbestendig brandweerstelsel. Hierbij moet de stuurgroep ook relevante brandweerontwikkelingen, zoals slagkracht en paraatheid, betrekken. Tijdens een gezamenlijk overleg tussen het Veiligheidsberaad en de minister van JenV eind 2021 wordt de scope voor [deze aanvullende opdracht](#) bepaald. Op grond van onze ervaringen in de Denktank en Werktank heeft de VBV ervoor gekozen om geen deel uit te maken van deze stuurgroep.

- Toelichting bijgesteld landelijk kader Uitruk op Maat (UoM)

Hoewel het dictum van [de motie Helder](#) voorziet in een nieuw, dan wel aangepast kader UoM, werd de uitwerking door de RCDV omgezet in een (proces)evaluatie. Het Instituut Fysieke Veiligheid (IFV) heeft vervolgens in 2019/2020 de evaluatie van het landelijk kader UoM uitgevoerd. De opzet van het IFV onderzoek is afgestemd met de Programmaraad Incidentenbestrijding van Brandweer Nederland, niet met de vakorganisaties. De VBV en de vakorganisaties voor beroepspersoneel zijn halverwege het evaluatietraject gevraagd om een interview. Met de kanttekening dat de eerste fase van het onderzoek (de procesevaluatie) al zonder onze betrokkenheid was afgerond, hebben we het interview als zeer positief ervaren.

In mei 2020 heeft het IFV [het evaluatierapport](#) opgeleverd en vervolgens overgedragen aan de RCDV. Daar werd geconstateerd dat vervolgstappen noodzakelijk zijn. Het Veiligheidsberaad (VB) heeft op 14 december 2020 de conclusies van de evaluatie onderschreven. Het VB achtte het van belang dat in de eerste helft van 2021 het landelijk kader op basis van huidige inzichten en nieuwe ontwikkelingen zou worden bijgesteld. Van de portefeuillehouder van de RCDV ontvingen we op 15 december 2020 het evaluatierapport met een toelichting op twee concrete opgaven waarmee in 2021 gestart zou moeten worden. Ook werd toegezegd dat de vakorganisaties bij de vervolgstappen zouden worden betrokken.

Onze [schriftelijke reactie van 18 december 2020](#) op het evaluatierapport, waarin we de RCDV onder meer met klem hebben verzocht om op korte termijn te komen met een doeltreffend veiligheidskader rondom Uitruk op Maat, heeft niet geleid tot een uitnodiging om mee te werken aan het 'bijstellen' van het landelijk kader. Daarover is met ons geen enkel overleg gevoerd. Op 23 september werden de vakorganisaties geïnformeerd over het '[bijgestelde landelijk kader Uitruk op Maat bij brand](#)'. Dit werd een zeer korte digitale bijeenkomst omdat de stukken niet waren gestuurd, die ontvingen wij een dag later. In een korte online presentatie werden wij geïnformeerd dat dit bijgesteld kader [op 17 september ambtelijk is vastgesteld](#) en via de B.A.C. brandweer voor besluitvorming zal worden doorgeleid naar het Veiligheidsberaad. Het opschonen van een kader dat in de basis niet voldoet aan de voorwaarden zoals hiervoor gesteld, is wat ons betreft dan ook niet zinvol en onjuist. Wij vinden dat opnieuw geen sprake kan zijn van een brancherichtlijn als het gaat om het bijgesteld kader Uitruk op Maat.

- Toelichting Gebiedsgerichte opkomsttijden

We kijken terug op een constructieve samenwerking in de projectgroep [Gebiedsgerichte Opkomsttijden](#) (GGO). Dit met het doel om te komen tot een uniforme landelijke systematiek waarin opkomsttijden in relatie met ook andere facetten zoals slagkracht worden gezien. In de aanloop naar de pilots en het vastleggen van de nieuwe systematiek in wet- en regelgeving zijn door de minister van JenV

Vakvereniging Brandweer Vrijwilligers (VBV)

randvoorwaarden gesteld en [bij brief van 26 juli 2019](#) gecommuniceerd met de veiligheidsregio's. De VBV hecht aan de naleving van deze randvoorwaarden en het hanteren van [uitgewerkt beleid](#) voor slagkracht/capaciteit, zoals dat van meet af aan is aangegeven. Zo hebben we ook [onze bevindingen m.b.t. de pilots Gebiedsgerichte opkomsttijden](#) kenbaar gemaakt aan de projectleider en de Inspectie.

Een zorg is namelijk dat veiligheidsregio's bij het opstellen van dekkingsplannen een nogal onsamenhangende en uiteenlopende mix van uitgangspunten hanteren in de dimensionering van de slagkracht en opkomsttijden. Vooral in situaties waarbij de komst van één basisbrandweereenheid niet voldoende is voor het optreden bij een daadwerkelijke brand. Niet zelden daarbij verwijzend naar het project RemBrand dan wel Gebiedsgerichte opkomsttijden. Zo hanteren de veiligheidsregio's [Friesland](#) en [Noord- en Oost-Gelderland](#) 15 minuten. [Gelderland-Zuid](#) 15 minuten bij 80% van de objecten in de veiligheidsregio. Deze - brandweerkundig niet onderbouwde - verruiming van de opkomsttijd voor de tweede tankautospuiter heeft in deze drie regio's geleid tot het afvoeren van 31 tankautosputten.

De [veiligheidsregio Haaglanden](#) daarentegen hanteert in haar dekkingsplan een opkomsttijd voor de tweede tankautospuiter van + 2 minuten t.o.v. de eerste tankautospuiter conform de [Leidraad repressieve basisbrandweezorg](#). De [veiligheidsregio Groningen](#) + 5 minuten t.o.v. de eerste tankautospuiter. De (pilot)regio Flevoland heeft in haar [bestuurlijk vastgestelde dekkingsplan](#) 'Wettelijke uitgangspunten' (p. 8 onder punt 2.1) opgenomen. Meer specifiek; de gebruikte omschrijving van het 'maatgevend scenario'; 'een melding van een brand in een woon- of zorgomgeving en waarbij het leven van een of meer burgers bedreigd wordt of kan worden'. Echter, deze omschrijving komt helemaal niet voor in het '[Landelijk Kader Uitruk op Maat](#)', noch in enig andere [wettelijke bepaling betreffende de kwaliteit](#) van de basisbrandweezorg. Bovendien zijn de [scenario's voor een brand in een woonhuis](#) onvergelijkbaar met de [scenario's voor een brand in een zorgcomplex](#).

De Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) overtreft de rest en legt met een [formeel bestuursbesluit](#) de aanbevelingen van de Inspectie JenV naast zich neer. Dit omdat [de aanbevelingen van de Inspectie](#) niet in lijn zijn met het regionale beleid om minder aandacht te schenken aan de opkomsttijden. Voor de [beoogde sluiting van een brandweerpost](#) in Ede werden de door de Inspectie JenV bekritiseerde uitgangspunten uit 2015 van stal gehaald. En omdat het budget voor de vervanging van voertuigen ontoereikend was, worden nu [vier ondersteuningseenheden voor hulpverlening](#) uit de operationele sterkte geschrapt en waardoor de opkomsttijd voor specialistische hulpverlening in de regio substantieel wordt verruimd. De gemeenteraden zijn niet geraadpleegd.

Afsluitend

Hoewel het inzicht in [de ontwikkeling van de capaciteit van de brandweer de afgelopen tien jaar](#) en het kwaliteitsniveau na de '[doorontwikkeling](#)' Incident Bestrijding Gevaarlijke Stoffen (IBGS) nog ontbreekt, gaan we ervan uit dat de minister ondertussen een goed beeld heeft van de ontwikkelingen bij de brandweer. Op basis van de hierboven omschreven ontwikkelingen, kunnen wij ons niet aan de indruk onttrekken dat de inkrimping van de capaciteit aan materieel en personeel van de brandweer, sluipend maar gestaag wordt doorgezet.

Dit geschetste beeld is niet hoopgevend en staat op gespannen voet met de [reactie van het Veiligheidsberaad](#) op de vraag van de minister over de kwaliteit van de brandweezorg. Desalniettemin vestigen we onze hoop op de aanpak, zoals geschetst in het [Kabinetsstandpunt evaluatie Wet veiligheidsregio's](#). Het wachten is op een kabinet dat de rol en taken van de veiligheidsregio's (inclusief brandweer) nader onder de loep gaat nemen en – in het belang van de fysieke veiligheid van de burgers - zo spoedig mogelijk maatregelen treft die daadwerkelijk zullen leiden tot het hanteren van uniforme werkwijzen, procedures en begrippen.